

Krigsskoleutdannede offiserers landsforening
Sekretariatet

Vår dato 2014-08-29 Vår referanse KOL/SEKR/2014/TED

Vår saksbehandler
Tor Erik Drangsholt, +47 23 09 56 88

Tidligere dato Tidligere referanse

Til
Det kongelige forsvarsdepartement
Avdeling for sikkerhetspolitikk
Postboks 8126, Dep
0032 Oslo

Kopi til
Akademikerne

Internt

Intern kopi til

FORSVARSDEPARTEMENTET	
SAKNR.: 14/01056-22	
01 SEPT 2014	
ARKBET:	05/1
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARER	

Høring - til lov om undersøkelser av ulykker og hendelser i Forsvaret (forsvarsundersøkelsesloven) – 201401056

1 Bakgrunn

Krigsskoleutdannede offiserers landsforening (KOL) viser til høringsbrev datert 23. mai 2014 om lov om undersøkelser av ulykker og hendelser i Forsvaret. Vi vil først gi noen generelle merknader for så å kommentere enkelte av paragrafene.

2 Generelle merknader

Lovutkastet fremstår som en fullmaktslov som vil medføre at mye av viktige detaljer vil måtte fastlegges i forskrifter på et senere tidspunkt. Det er derfor bare de overordnede prinsippene KOL kommenterer på i denne runden. KOL støtter hensikten bak lovforslaget. Vi mener at en ny lov vil bidra til å styrke sikkerhetsarbeidet i Forsvaret. KOL mener også at sikkerhetsundersøkelser i Forsvaret er avhengig av tillit i samfunnet. Denne tilliten bygger på troverdighet som må skapes gjennom åpenhet og uavhengighet. KOL mener at loven må forsterke rammene for dette arbeidet gjennom faktisk avstand til styringslinjene i Forsvaret gjennom enda større uavhengighet enn det lovutkastet legger opp til.

2.1 Kommentarer til den enkelte paragraf:

2.1.1 - § 4. Undersøkelsesmyndighetens organisatoriske plassering

KOL deler lovgivers syn på at undersøkelsesarbeidet må fremstå, og faktisk være uavhengig. Undersøkelsene gir kun full tillit og troverdighet når disse foregår fritt og uten påvirkning utenfra. Høringsnotatet legger frem tre alternativer til organisering gjennom kap 6.4.3, der alternativ 1 foretrekkes i høringsnotatet. Våre kommentarer til dette følger her:

Det første alternativet (6.4.3.2) legger opp til organisering innad i Forsvaret. Her mener KOL at lovgiver ikke klarer å målbære gode argumenter som samtidig underbygger de grunnleggende prinsipper om uavhengighet. Kommisjonen skal underlegges Forsvarssjefen, men det foreslås samtidig en samlokalisering med Forsvarets strategiske ledelse. Fysisk plassering og administrativ støtte vil være aspekter som kan påvirke det uavhengige arbeidet til kommisjonen. Det bør derfor i lovforslaget tas inn andre alternativer til fysisk plassering, eventuelt at dette kan fastsettes senere i forskrift. Høringsnotatet fremhever at det er i Forsvaret spesialkompetansen finnes, og det er derfor her undersøkelsesarbeidet bør baseres og hente ressurser fra. KOL ser saken slik at dette aspektet likefullt kan bli oppfylt ved at en ekstern granskingskommisjon låner eller benytter kompetanse fra Forsvaret i spesielle saker. Et annet aspekt som berøres er det sikkerhetsmessige, der gradert informasjon menes er best behandlet i Forsvaret.

Postadresse
Postboks 2765, Solli
0204 Oslo

Sivil telefon/telefaks
+47 23 09 56 88/+47 23 09 56 72
E-postadresse
[kol@kol.no]

Militær telefon/telefaks
510 5688/510 5672
WWW-adresse (URL)
[www.kol.no]

Dokumentets filbane

KOL vil understreke at sikkerhetsarbeid ikke bør gjennomføres i lukkede granskinger, da dette ikke er med på å skape troverdighet for arbeidet.

KOL er kjent med at Statens Havarikommisjon for transport (SHT) som er et av alternativene for organisering, har et granskingsmiljø bestående av 30 granskere (havariinspektører) som alle er sikkerhetsklarert for hemmelig og skal ha evne til å håndtere gradert informasjon og samtidig gjennomføre et uavhengig undersøkelsesarbeid. KOL er i motsetning til høringsnotatet av den oppfatning at en ekstern kommisjon vil kunne få stor troverdighet og gehør for sine funn i Forsvaret.

Kommisjonsmedlemmer fra en "pool" i Forsvaret kan videre bidra til at undersøkelsesarbeidet fremstår som mindre uavhengig. Habiliteten til medlemmene kan dermed ofte settes på prøve. Det kan ikke utelukkes at det i praksis kan medføre at noen som har vært med på undersøkelsen har en sentral rolle og direkte eller indirekte kan påvirke den videre oppfølgingen. Dersom undersøkelsesmyndigheten underlegges Forsvarsdepartementet (6.4.3.3) påpeker høringsnotatet at en slik organisering av kommisjonen vil gjøre at dette eksternt vil skape større tillit, men at det rent faktisk ikke vil være noen reell forskjell fra alternativ 1. Dette fordi Forsvarsjefen er en del av departementet gjennom den integrerte strategiske ledelsen. KOL mener likevel at denne eksterne tilliten vil være et viktig aspekt å vurdere, slik at en organisering direkte under FD vil kunne skape nødvendig uavhengighet og troverdighet til undersøkelsesarbeidet.

Det tredje alternativet (6.4.3.4) som gjennomgås er å utvide SHTs mandat for også å gjelde militære ulykker. Dette vil etter KOLs syn ligne på den svenske og den nederlandske organiseringen av undersøkelsesarbeidet. SHT har i dag opparbeidet et kompetansesenter for granskning som er unikt i nasjonal sammenheng. Høringsnotatet fremhever at SHT mangler kompetanse om Forsvaret til å avdekke systemfeil i Forsvaret. Her vil KOL trekke frem den innsatsen den svenske sivile undersøkelseskommisjonen gjorde ifm Kebnekaiseulykken. Dette arbeidet ble bistått av både SHT og Forsvarets eksperter, noe som ga en meget god granskning med mye læring, også på systemnivå. SHT har dessuten alltid hatt granskingskompetanse med militær bakgrunn i sin organisasjon. Det bør nevnes at i dagens SHT har både direktøren samt leder for luftfartsavdelingen bakgrunn fra Forsvaret. I tillegg er det i granskingsmiljøet både operativ og teknisk kompetanse fra Sjø- og Luftforsvaret.

KOL er av den oppfatning at dersom militære ulykker blir en del av SHT sitt mandat, vil man måtte bygge på eksisterende kompetanse og tilføre nødvendig ny militær kompetanse samt kunne innhente relevant ekspertise til de enkelte saker. KOL deler den bekymringen som høringsnotatet tar opp med lavere prioritering av arbeid med mindre alvorlige hendelser. Dette må i så fall reguleres nærmere. Et annet moment som må vurderes, er at SHT har en tilknytning som underliggende etat til Samferdselsdepartementet. Forsvarsundersøkelser må tilknyttes Forsvarsdepartementet som fagdepartement. Dette vil i så fall være en lignende tilknytning som Sjøfartsavdelingen ved SHT har til Næring- og Fiskeridepartementet. Det bør utredes om militært ansatte kan inngå som en del av SHTs organisasjon for å sikre oppdatert operativ kompetanse.

KOL ønsker ikke å ta direkte stilling til organisasjonsform. Dette er likevel et meget viktig aspekt i forhold til det prinsipp om uavhengighet som må gjelde for sikkerhetsundersøkelser. KOL mener høringsnotatet er mangelfullt på dette området. KOL savner at det ikke gjøres rede for det som høringsnotatet kaller en rekke organisatoriske, lovmessige og økonomiske forhold.

2.1.2 - § 13. Andre myndigheters adgang til å nedsette og oppheve undersøkelseskomisjoner

KOL har forståelse for nødvendigheten til lovens § 13, men denne paragrafen bidrar ikke til troverdighet gjennom uavhengighet når Forsvarssjefen eller departementet skal gripe inn ut fra konstitusjonelle eller sikkerhetspolitiske hensyn. Dette blir en form for direkte og indirekte instruksjon som synliggjør problemet med denne form for organisering og viser at det ikke er uavhengighet. Det er i slike spesielle situasjoner at uavhengigheten virkelig settes på prøve og ved motstridene behov vil uavhengigheten etter vårt syn tape. Dette reiser i tillegg spørsmål om hvilke saksbehandlingsregler som skal gjelde for disse undersøkelsene og om de også skal ha utvidet forklaringsplikt, grensesnittet mot den permanente undersøkelsesmyndigheten et

2.1.3 - § 17. Bevissikring

Lovutkastet bør sikre undersøkelsesmyndigheten muligheten til å innhente bevis også gjennom obduksjon.

3 Konklusjon

KOL støtter hensikten bak lovforslaget. Vi mener at en ny lov vil bidra til å styrke sikkerhetsarbeidet i Forsvaret. KOL mener også at sikkerhets-undersøkelser i Forsvaret er avhengig av tillit i samfunnet. Denne tilliten bygger på troverdighet som må skapes gjennom åpenhet og uavhengighet. KOL mener at loven må forsterke rammene for dette arbeidet gjennom faktisk avstand til styringslinjene i Forsvaret gjennom enda større uavhengighet enn det lovutkastet legger opp til.

Med vennlig hilsen

Tor Erik Drangsholt
Generalsekretær